
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף נא’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

רב דקהל שערי תפילה

פסעיק, ניו ג'רסי

AsherMillman@gmail.com

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמאן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין מעשי קטן ביבום וחליצה

- שו"ע אבן העזר קע' טז'
 - בית שמואל שם ס"ק יב'
 - רש"י קידושין יט. ד"ה דמדאורייתא
 - תוס' קידושין יט. ומדאורייתא
 - רשב"א קידושין יט.
 - רשב"א יבמות נא:
 - שו"ת עונג יו"ט אבה"ע קעט'
- בגמ' איתא שביאת בן ט' כמאמר שוויה רבנן ונפסק דין זה בשו"ע שחלוק ביאת גדול מביאת קטן. וגם נפסק שם שיש חילוק בין מאמר קטן ומאמר גדול ג"כ שאינו מועיל אלא בתחילה אבל לא באמצע או בסוף. ויש לעיין בב' דינים הנ"ל.
- הבית שמואל הקשה קושיא יסודי על דין השני והוא מבוסס על טעם של מאמר בכלל. חז"ל תיקנו מאמר שאם המאמר שהוא קידושין לא יועיל ה"ה יאמרו ביאה אינו מועיל. וע"ז הקשה שבקטן לא שייך טעם זה שאין ביאתו מועיל מדאו' כלל.
- ובאמת קושייתו תלוי במח' רש"י ותוס' בענין ביאת קטן ביבום (והוא עצמו תלה קושייתו בשיטתם) ונקדים בשיטתם. שיטת רש"י הוא שאם יבם קטן בועל יבמתו הוא קונה אותה מדאורייתא ורק מיעט הגמ' שם שאינו חייב מיתה אם איש אחר בא עליה. ותוס' שם חולק עפ"י גמ' שלנו שביאת בן ט' רק כמאמר ואינו קונה יבמתו מדאו' כו"כ. וע"ז תלה הבית שמואל קושייתו שלפי שיטת רש"י מובן התקנה של מאמר שיש לה ביאה מדאו' אכן לפי תוס' הניח בצ"ע שהוי לכ' כגזירה לגזירה.
- ויש לעיין עוד בזה לשיטת רש"י שיש קנין ליבמה דאו' מהו גדרו של פטור מיתה הא היא אשת איש גמורה לכ'. והרשב"א הביא ב' הבנות בדין זה. הוא מעצמו שרק הוי גזיה"כ שפוטר את העונש אכן הוי ככל ביאת אשת איש. והביא עוד משיטת הראב"ד שאע"פ שקניא מדאו' אכן אעפ"כ חסר בהאישות כדי שאין הבא עליה חייב מיתה. ומוכח שאפילו בחלות אישות דאו' יש חילוקי דרגות והוא דבר פלא. (וכן הבין באחרונים ב' דעות זו בהרשב"א עיין בעטרת שמואל ועוד).
- ובעיקר הבנת מח' רש"י ותוס', הראשונים ואחרונים מביאים ראייה לשיטת רש"י שכיון שאפילו שוגג ואונס קונה ביבמה לכ' מבואר מזה שאין צריך דעת כלל ליבום וא"כ במה גרע קטן. ותירץ העונג יו"ט שאין החסרון בהמעשה אלא בהחלות שאין חלות התורה בלי חיבויים וא"א לחייב קטן וע"ז תירץ ג"כ למה אין דעת אחרת מהני ביבום.

סעיף ט"ז (א) ויש אומרים שמותרת אף למגרש. ואיכא למידק לפי' למה תני (יבמות ג' ע"ב) מאמר בזה ומאמר בזה זריכה גט כל אחת ומלילה, ואסור ליבם, למה לא יתן גט למאמר צפיוש ואז מותרת לו. וגם לרעה קמייא קשה, יתן גט למאמר לאחת ולבסוף השניה. תיאלץ

מוס' פרק ד' אהין דף ל"ב ע"א ד"ה גט [דלכתמילה אין לעשות כן דגורין גט למאמרו אטו גט לזיקתו, ודוקא דיעבד קאמר הכא דאס גיטש למאמרו

הוטרסה: סעיף ט"ז (ב) ומאמר של בן ט' וכו'. באמת לא מצינו שום טעם למה מאמר של קטן מהני, [דלפי הטעם ריש פרק רבן גמליאל (יבמות ג' ע"ב) שהבאנו ריש סימן זה (סק"א) דמאמר מהני בגדול, הטעם, דגורין הוהיל ומאמר היינו קדושין מהני בעלמא ולא צינמה לא מהני יאמרו אף הציאה לא מהני,

א"כ נקטן דאינו קונה לא שייך גזירה זו, והנה פ"ק דקדושין דף י"ט ע"א] אימא שם דרש"י [ד"ה דמדאורייתא]

הוא או אחיו לשלישית יאסרו בקרובותיה וגם היא לא סגי לה בגט דאכתי נשאר בה זיקה אבל חליצה אפילו היא פסולה שקדם לה מעשה

אחר כגון שנתן גט לזו או מאמר בזו ואחר כך חליץ לה או לצרתה אפילו הכי אין מועיל אחריה (ב) אם חזר הוא או אחיו וחליץ לה או לצרתה יאכל אם בעל או קידש תפסי בה.

זו (ב) עשה מאמר ביבמתו ואחר כך נתן לה גט לזיקתה פסלה עליו ועל כל האחים (ג) וצריכה גט למאמרה וחליצה לזיקתה (ד) ואם נתן לה גט סתם הוי כאלו זפירש לזיקתה (ה) נתן לה גט למאמרה ולא לזיקתה (ו) נשארה זקוקה כמו שהיתה (ז) ואינה מותרת אלא לשאר אחים (ח) אבל המגרש אסור בה (י) ויש אומרים שמותרת אף למגרש.

זו (כב) (כח) ביאת בן תשע כמאמר בגדול לפיכך בא על היבמה פסלה על כל האחים ואם אחר שבא עליה חזר אחיו הגדול ובא (כט) עליה (ל) או על צרתה (לא) או עשה מאמר (לב) או נתן גט או חליץ לה או לצרתה פסלה על הקטן (כג) וכן אם חזר הקטן ובא על צרתה או שאחיו בן ט' בא עליה או על צרתה פסלה עליו כדין מאמר אחר מאמר וכן אם עשה הגדול מאמר ביבמה וחזר אחיו בן ט' ובא עליה או על צרתה פסלה עליו כדין מאמר אחר מאמר (כד) ומאמר של בן ט' אינו חשוב כמאמר הגדול (כה) ואינו מועיל אלא בתחלה אבל לא

צינונים ומקורות (כב) מכאן עד סוף הסעיף יתא בטור (שם אימא "אין מועיל אחריה כלום") אך כ"כ בכ"י בדעתו. (כג) טור. (כד) רש"י יבמות ל"ב ע"א ד"ה מאי דעבד. כ"י. (כה) טור. (כו) טור בשם רש"י שם נ"ב ע"ב ד"ה או דילמא, ובשם הרמב"ם פ"ה מיבום ה"ד. (כז) טור בשם הראב"ד בהשגות שם הרא"ש שם פ"ה ס"י ה'. (כח) טור. (כט) כ"י. (ל) טור. (לא) כ"י. (לב) מכאן עד סוף הסעיף טור. שנו"ס (5) תיבת עליו נשמטה ממהדרת תרכ"ח ואילך.

ערך להם

סעיף ט"ז, ואינה מותרת כו'. עיין ריב"ש סי' קצ"ט ורשד"ם סי' ס"ז ח"ב (לפניו הוא בחלק אהע"ז סי' צ"ב). שם בסופו. אע"פ שיש אסורין אף לשאר אחיו, מ"מ בשל סופרים הלך אחר המקל, עיין רבינו ירוחם תניב כ"ה ח"ג (רי"ש ע"ב).

סעיף י"ד בסופו. ולמ"ד חליצה פסולה צריכה לחזר על האחין, כשהורין האחים לחלוץ אחר החליצה הפסולה, נאסרו בקרובותיה, וכן למ"ד שצריך לחלוץ גם לצרות, נאסרו בקרובות, כג"ל מדברי הפוסקים.

מורי זהב

סעיף ט"ז (ב) ביאת בן ט'. אע"ג דקטן הוא ואין לו קטן, מ"מ כיון דלענין זנות עם אשת איש גדולה נהרגת עליו, עשו ביאתו ביבמתו כמו מאמר בגדול: [ג] וכן אם חזר הקטן. פירש"י [יבמות צ"ו ע"ב ד"ה פסולין] משום בית אחד הוא בונה ולא ב' בתים, וכיון דאין ביאתו בראשונה קטן גמור, מהניא ביאה שניה להצריכה גט, וכיון דצריכה גט, קם כוליה ביתא בלא יבנה. וזהו הטעם אם בא אחיו עליה או על צרתה: [כד] ואינו מועיל אלא בתחלה. דאז גורין מאמר בן ט' אטו ביאת בן ט':

סעיף ט"ז (א) וצריכה גט למאמרה. כי הגט לא הפקיע אותו כיון שלא נתכוין לזה, ולא פקעה הויקה דאין כח בגט להפקיעה: [כ] נשאר אלא זקוקה. דמאמר נפקע מחמת הגט והויקה נשארה כבתחילה: [כא] אבל (לא למגרש) (המגרש אסור בה). דמחלפא בבעלת גט [יבמות ל"ב ע"א]. פירוש, אם נתן גט ליבמתו בלא מאמר (שאחריו) (לפניו). וי"א ס"ל דלא דמי לבעלת הגט, דהתם הגט בשביל הויקה דומה לחליצה, משאיכא כאן שהגט לבטל המאמר ולהחזיר הויקה ואינו דומה לחליצה: סעיף ט"ז

ביאור הגר"א

היאך ענדא, היו שלש יבמות עשה מאמר בזה ובעל לזו ונתן גט לשלישית כו', יתן גט לזו ובעל לזו ועשה מאמר בשלישית כו'. ושם סוף פרקין דמיא שלש יבמות ליבם אחד עשה מאמר בזה ובעל לזו ונתן גט לשלישית רבי נחמיה אומר כו', ורבנן אמרי אסור בקרובות שלשתן זריכות ג' גיטין ומלילה לאחת מהן. וע"ס, וז"ל מאמר בשלישית, וכ"ה בתוספתא סוף פ"ז: לג. וגם היא כו'. נמתני [שם] ג' ע"א וע"ב] נתן גט ובעל כו', גט לזו ובעל לזו כו': לז. אבל חליצה כו'. נמתני [שם] ע"ב, ודלא כהנא דנרייתא (ג"ד) [ג"ג] ב': לה. אבל אם כו'. [שם] כ"ג א' והכא בחליצה פסולה כו'. וכ"ש לפי מ"ש (בסי') [בסעיף] ג' סק"ל]: סעיף ט"ז לו. עשה מאמר כו'. [יבמות] ג' ב' בני רב מניא כו' תפשוט כו', וענדין כפשיטומיה (דרכה) [דבא]. ועיין רש"י שם ד"ה או דלמא כו': לו. ואינה מותרת כו'. רש"י הנ"ל [בסקלר]: לה. ויש אומרים כו'. מוס' שם ד"ה או דלמא כו'. ופליגי צמ"ס [שם] ל"ב ע"א] אפילו היא, אי אמתני [שם] ל"א ע"ב] דוקא קאי ולאחין, או אעלמא קאי. ומדקבעוהו שם משמע כרש"י, ועיין מגיד משנה [פ"ה מיבום ה"ד]: סעיף ט"ז לט. או על צרתה [או עשה מאמר]. כמו בל"ה אחר מאמר כנ"ל [סעיף ג' ו']: מ. או על כו'. נלמד מהקודם [בסקלר], וכמ"ש כדן כו': גט למאמרו הוטרסה:

ראש פינה - עקבי הבית

סקי"א. ואז מותרת לו כו' לדעה קמייא כו' וליבם השניה. דכמו שאין היא נלקטת על האחין כך נרמה מותרת גם לו, וכמ"ל דרכה שם [ל"ב ע"א] נתן גט למאמרו הוטרסה:

גליון מהרש"א

דכיון דכבר גילמה החובה מן איש אשר ינאף את אשת איש (ויקרא כ"י) דביאת בן ט' אינה קונה, למה לי מעוטו כסוטה, בשלמא לרש"י י"ל דהוי' דלק ממימה מיעטה המורה, ובעי קרא דגם משמיה מעטה:

סעיף ט"ז בהג"ה. ואם נתן לה גט סתם הוי כאילו כו'. עיין ב"ש סקי"ב. דרש"י וחס' מחולקים בקטן הבא על יבמתו. לשון הרמב"ם פ"ה ה"ח מחללה ויבום מורה כדעת הסו'. ועיין מדכיון פ"ב מטוטה ה"ג, מתא אישה, פרט לאשה קטן,

וחוס' [ד"ה ומדאורייתא] מחולקים בקטן הנא על יבמתו, לרש"י קונה אותה מדאורייתא לכל מילי, רק הנא עליה אין חייב משום אשת איש, לפ"י י"ל דאיכא נמי זד איסור דאורייתא אס נא עליה אחי אחר שנא עליה יקטן משום איסור אשת אחי, והו"ו כמו החולץ ונא עליה, כזה שפיר הגויה מקדושין ויצאה של קטן בעלתא אינו כלום יאמרנו ביבמה ג"כ אינו כלום ויצא עליה אחי. אבל לשיטת החוס' דק"ל דיצאה של קטן ביבמה מדרבנן כמו מאמר דגדול, א"כ מנא לן לגזור אטו יצאה מיון [ד]אחר היצאה ג"כ אין איסור. ועיין במגיד פ"ה (מ"ב) [ד"ה] היצא ג"כ פלוגתא זו, ולי"ע ולויעמיה ולעמיה לה תלמי נמי כפלוגתא זו כמ"ש שם [ברש"י ותוס']. לפ"י אפטר [ד]מ"ש רש"י נדה [מ"ה] ע"א ד"ה קנאה דזוכה נכסיו אחי והנחתי ריש סימן קס"ו [סק"א], י"ל רש"י לעמיה דק"ל דהו קנין גמור, אבל לשיטת שאר פוסקים אינו זוכה בטוס דבר ימדין עד שיגדל: סעיף י"ח (ג) חולץ לשניה. כ"כ המגיד פ"ו (מ"ב) [ד"ה] נשם הלכות גדולות [הלכות יבמות, עמ' רפ"א במהדרות מכוון ירושלים], א"ע ג"ק דק"ל [יבמות כ"ז ע"א] תלמי פסולה אינה פוטרת למה, היינו דוקא כשנאסרה עליו בזיקה, כגון שעשה נה מאמר או יקטן לה [ג"ט], אבל כשאסרה עליו ממחלה, תלמי כשירה היא. וכ"כ חוס' ריש פרק ד' אחין [שם כ"ז ע"ב ד"ה וחליצה], והיינו מ"ש בטבחות ריש סימן זה, וכן פסק

במהדורות
תפ"ו
וביה
במהדורות

מהדורות
תפ"ו
וביה
במהדורות

ואולי
צ"ל דין
ה' ה'

בסוף כיצד עשה קטן מאמר מועיל לפסלה על האחים "אבל אם עשה הגדול מאמר וחזר בן ט' ועשה מאמר בה או בצרתה אינו מועיל לפסלה על האח הגדול אבל מאמרו של בן ט' אחר מאמר בן ט' יאיכא למימר שמועיל כיון שמאמר הראשון מבן ט' יוגט וחליצה אין לקטן כלל לא בתחלה ולא בסוף. יז (ג) גדול שעשה מאמר ביבמה או נתן לה גט ולה צרה כשבא לחלוץ לאחת מהן ולהתירן [כה] אין חליצת בעלת הגט או יבעלת המאמר פוטרת הצרה אבל חליצת הצרה פוטרת לבעלת הגט לגמרי ולבעלת המאמר מחליצה וצריכה עוד גט למאמרה וזאת עשה מאמר בזו ונתן גט לזו חולץ לאיזו שירצה ופותר השניה [כז] כמו שנתבאר(ה).

כשנתי גבורים [ח' ע"א מדפי הר"ף אות א']. ויש מי שאומר הוא דעת הרמב"ם [שם] והטור [כאן ובריש סימן קע"ד], וכן משמע מרש"י ריש פרק ד' אחין [שם ד"ה לא גרסינן] דק"ל דזוה לרין בעלת גט ובעלת מאמר. אלא דקשה לפ"י מנביתא פ"ב דף כ' [ע"ב] דמני איסור מלוה ואיסור קדושה חלץ לה נפטרה למה. וב"מ [אות י"ג ע"ש] כמד דנביתא זו איירי [ד]מדאורייתא פוטרת, אלא מדרבנן תיקנו דחליצה פסולה אין פוטרת. ולא דק, דהא איסור מלוה ואיסור קדושה מנא, ואחמ מהס היינו שוים*. א"כ חף מדרבנן פותר. ואפשר לישב למ"ש [בגמ'] שם לנדרים אחרת, נא עליה קאי על איסור מלוה שאור מדרבנן, וחלץ לה קאי על איסור קדושה, וי"ל דאיירי למה ג"כ אסורה כמותה, משו"ה באיסור מלוה שהיא מדרבנן, מ"מ פותר נביתא כשהיא ולמה שוין כמ"ש ריש סימן קע"א [סעיף ב']. ובאיסור קדושה פוטרת מדאורייתא בחליצה. והנה לפוסקים דק"ל נדרות כשהן שוות באיסור פוטרת זו את זו כמ"ש ריש סימן זה [סק"ג], י"ל [ד]הנביתא איירי כשהגדה ג"כ איסור מלוה, וכ"כ המגיד [שם]. אלא [ד]לפי פירושו לדעת הרמב"ם [שם פ"ה ה"א-י"ב] דק"ל חף כשנדרות שוות, מ"מ אין פוטרת זו את זו, קשה לו לישב, וע"ש, ובסמון [סק"ד] יבאר זאת. ועל המחבר מימה, שהביא דעת הרמב"ם שם יש מי שאומר, ש"מ עיקר כדעה קמייתא, ובסימן קע"ד

כתבואר
בגמ' שם
ע"ב

צינונים ומקורות (ג) כל הסעיף טור. (ד) לעיל סעיף ז'. (ה) מגיד משנה פ"ו מ"ב) ה"י בשם בעל הלכות גדולות הלכות יבמות (עמ' רפ"א במהדרות מכוון ירושלים). כ"כ. שו"ם (6) הוספת מהדרות הרמ"א ואילך.

ערך להם

ושלשתן צריכות חליצה מכל אחד מהאחין, ואם נפלה אחת תחילה וחלץ לה אחד מהם, כשתפול השניה יחלוץ השני, ובשתפול השלישית צריכה חליצה מכל אחד ואחד, שחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין כיון

טורי זהב

סעיף י"ז [כה] אין חליצת בעלת גט או בעלת מאמר כו'. דנקלשה זיקתם, משא"כ הצרה ויקתה גמורה: [כז] כמו שנתבאר. בסעיף ו' לדעה הראשונה:

באר הגולה

מ. שם. נ' לטון טור, מסווגא דגמי' שם סוף ע"א, י"ל. ס. כסמ"מ תמני' ונביתא [שם] הוא פוסל דנבר אחד וכו', וכמ"ק דנביתא דפלוג על ר' מאיר שם, וכדלמור רב יהודה אמר רב שם דף ק"ה ריש ע"ב כמ"ש חוס' והר"ש שם [תוס' ע"ז ע"א ד"ה רבי מאיר, ודאי"ש פ"י ט"ז דף ז', וכ"כ הרמב"ם פ"ה [ה"ה] סעיף י"ז ע. מימלא דשמואל [יבמות] דף כ"ז ע"א, וכן פסקו הר"ף [שם] ז' ע"ב מדפי הר"ף [הר"ש] [שם פ"ג ט"ז ב'] והרמב"ן [שם כ"ז ע"א ד"ה ומסקנא] והרשב"א [שם ד"ה רב אשי] וסאר פוסקים. פ. כיון דקלישא זיקתה אין תלמייה הוגנת. [רש"י שם ד"ה לבעלת הגט]. ג. כיון שחליצה זו אינה פוטרת לגמרי שעדיין צריכה גט למאמרו. רש"י [שם ד"ה חלץ לבעלת מאמרו]. ק. בעיל שם [כ"ז ע"ב] ונפטרה, וכפירוש רש"י שם [ד"ה כי הדדי], ולוה הסכים הר"ש [פ"ג סוף ט"ז ב'] והטור. סעיף י"ח כ. הרב המגיד פ"ו [מ"ב) ה"י] שם בעל הלכות גדולות [הלכות יבמות, עמ' רפ"א במהדרות מכוון ירושלים], יש מן המפרשים סוביין כן ואומרים שלא אמרו תלמי פסולה אינה פוטרת

ביאור הגר"א

מא. איכא למימר כו'. גמ' ערוכה שם [יבמות ע"ז סוף ע"א] או נקטן אחר קטן, וכ"ש במאמר דעדיפא כמ"ש חוס' שם ד"ה וכן כו', ח"ש וגט כו'. ועיין רש"י שם [פ"י ט"ז דף ז'] שכתב, והא דלמרינן עשו ביאלה כו', ולא אמרו כמאמרו, ג"כ כמירון הגמ' ה"מ גדול אחר כו'. מב. וגט כו'. ללא כשמואל [שם], דדוקא ל"י מאיר, דגט במקום תלמי הוא כמ"ש חוס' ה"ל [בסקמ"א] וכמ"ש בגמ' שם ו'ש' ג' ב', וכיון דלא קי"ל כ"י מאיר בחליצה כמ"ש [שם] ק"ה ב', ה"ה בגט. ועיין חוס' שם ד"ה רבי מאיר אומר כו', ורש"י שם: סעיף י"ח מג. כשהוא מיבם כו'. כמ"ש בתוספתא [יבמות פ"א סוף ה"א] וירושלמי** לר' שניה חוללת או מתיבמת, והביאו הר"ש [פ"ג] [פ"ב, סוף ט"ז א']. וכן בתוספתא [יבמות פ"ו ה"ה] (כל האסורות) [היתה איסור מצוה ואיסור קדושה] כו', ובתנאים למעלה סעיף ה' [סוף סקט"ו]: מד. חולץ לשניה. י"ל חף לשניה. ועיין פאה"ש [אות ר"ז], ועיין מה שכתבתי לעיל סעיף ה' [סקט"ו]:

הובא
בתור"א
לקטן סימן
קע"ד
סיק' ב
** לא
מצאו
בירושלמי
שלפנינו

ראש פינה - עקבי הבית

מאורייתא, וכדומה, מ"מ הא עכ"פ היא תלמי פסולה ותלמי פסולה דאינה פוטרת למה ג"כ לא היא אלא מדרבנן. מדאורייתא תלמי פסולה פוטרת למה רק משום דתיקון חו"ל דתלמי פסולה לא מפטור לכן כתבו הרמב"ם והטור לא נפטרה כו', ור"ל מדרבנן. והאמת שזה"ש אינו מחת יד, אבל כפי הנראה בפשיטות נראה כוונתו כמו שכתבתי, ואיני יודע כלל כוונת הר"ש בדברי הגמ'. כשהצרה ג"כ איסור מצוה כו'. באתם לשון הגמ' לא משמע הכי, מדלא אמר חלץ לאחת נפטרה למה, רק אמר חלץ לה, משמע היינו שחלץ לאחת שהיא איסור מלוה, הרי משמע שצריכה אינה איסור מלוה, וז"ע:

דהו, ואפי' הכי מייעטיה רחמנא ממיתה. וקשה לי על זה דא"כ אמאי נדינן מלאוקומה במיעד לבנו קטן, דמאי קושיא אם מצינו אשת איש לקטן, אימא אין הכי נמי אלא דרחמנא מייעטיה ממיתה, כדאמרין השתא כי מוקמת לה ביבמה לקטן⁹⁷⁴. ועוד מקשי' על זה⁹⁷⁵ מדאמרין ביבמות⁹⁷⁶ עשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול, דמשמע דלא קני בביאה אלא מדרבנן, וביאתו אינה קונה קנין גמור אלא לפוסלה על האחין⁹⁷⁷ כמאמר בגדול. ותנן בפרק האשה שהלך בעלה⁹⁷⁷ בן ט' שנים ויום אחד שבא על יבמתו ואח"כ בא אחיו שהוא בן ט' שנים ויום אחד עליה פוסל על ידו, אלמא כי קני לה בביאה אינה תורה. והא דאמרין בר"פ אלמנה לכהן גדול⁹⁷⁸ העובר והיבם והאירוסין כו' אמר אביי הכא ביבם בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו עסקינן סד"א הואיל ומדאורייתא קניא ליה כו', האי מדאורייתא קניא ליה בזיקה קאמר, כלומר דזקוקה ועומדת היא לו מדאורייתא וכי בא עליה לוכיל בתרומה קמ"ל. אלא הכא ה"פ כיון דמדאורייתא חזיא ליה וביאתו ביאה בעלמא, שכל העריות מומתות על ידו, וקניא ליה נמי ליבמה בביאה כדתנן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה, נ"מא מדאורייתא קניא ליה ואשת איש גמורה היא והבא עליה חייב משום אשת איש, קמ"ל דאין קנינה דבר תורה אלא של דבריהם בעלמא. וכן פירשו בתוס'⁹⁷⁹.

מלמד שצריך לידעה⁹⁸⁰. לפי מה שפר"ת ז"ל בריש מכלתין⁹⁸¹ כסף באמה העבריה בעל כרחה (מפרשינן⁹⁸¹* הכא שצריך לידעה מרצונה) דהיינו שהבעל מיעדה בעל כרחה, הא דאמרין הכא צריך לידעה לאו לעשות מרצונה ולא בעל כרחה קאמר, אלא להודיעה בעלמא

ממיתה, (וכ"כ רש"י), ובא רב אשי וקאמר דליכא למיפשט מינה, משום דאפשר לאוקמה ביבם קטן. ואולי היתה לרבנו גירסא אחרת בגמ'. וראיתי שעמד ע"ז הפני יהושע עי"ש. 975 כה"ק תוס' ד"ה ומדאורייתא ותוס' רי"ד. 976 סת, א. 977 שם צו, ב. 978 שם סו, ב סת, א. 979 הנ"ל. 980 כ"ה בכ"א. וכ"ה בשיטה קדמונית בשם אית דגרסי, וכ"ה בתוס' כת"י. וכ"כ שהיתה הג"י לפני רש"י שכותב: שצריך לידעה גרסינן. ועי' ריטב"א ועי' רש"י. 981 לעיל ה, א בתוס' ד"ה שכן. 981 המוסגר ליתא בכ"פ.

[יט, א] איש פרט לקטן. פי' הר"א אב ב"ד ז"ל⁹⁸³ פרט לקטן פחות מבן תשע שנים ויום אחד ולפטור את האשה, אבל בן תשע שנים ויום אחד היא מומתה על ידו וכדתנן בפרק יוצא דופן⁹⁸⁴ ומייתנין לה לעיל⁹⁸⁵. והקשה [עליו] הר"א⁹⁸⁶ ד"ל דא"כ הוה ליה לתנא למימר יכול שאני מרבה אף בן תשע שנים ויום אחד ת"ל ואיש, וכדתניא בשאר דוכתינן⁹⁸⁷ ואיש אשר תצא ממנו וגומר פרט לקטן, יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד תלמוד לומר ואיש [אשר⁹⁸⁶ ישכב את אשה פרט לקטן, יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד ת"ל ואיש⁹⁸⁸]. ופירש הוא⁹⁸⁹ ז"ל פרט לקטן פחות מבן י"ג שנה ויום אחד, ולפטור את הקטן. וא"ת ולפטור את הקטן קרא למה לי בכל התורה כולה אין עונשין לקטן⁹⁷⁰. י"ל כיון דביאתו ביאה ונהנה אימא בהא ליענשיה, קמ"ל פרט לקטן. ועם כל זה אינו מחוור, כיון דבעלמא לאו בר עונשין הוא, דאי משום דנהנה א"כ לימעטיה נמי קרא לגבי אכילות איסור. והראשון נראה לי עיקר⁹⁷¹, והא דלא תנא יכול שאני מרבה בן תשע ויום אחד, לאו⁹⁷¹* כולו בחדא מחתא אתמחיא, ותנא התם והוא הדין בהא.

מהו דתיכא הואיל ומדאורייתא חזיא ליה וביאתו ביאה הבא עליה נתחייב באשת איש קמ"ל. פרש"י ז"ל דביאתו ביאה לכל דבר וקנאה ליורשה כדתנן⁹⁷² בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה. ולפי פירושו מדינא הוה לן למימר דנתחייב עלה משום אשת איש אלא דגזרת הכתוב הוא דמייעטה, דאע"פ שהיא אשתו גמורה וקנאה דבר תורה שאין אדם מתחייב עליה משום אשת איש. וכן פירש הר"א⁹⁷³ ז"ל וזה לשונו וקני בביאה כדגרסינן ביבמות⁹⁷³ יבמה יבא עליה כל

ר"ת. 963 מובא ברמב"ן ובריטב"א ובשיטה לא נודע למי. 964 נדה מה, א. 965 ל"מ. 966 כ"ה בכ"ג ובכ"פ. 967 ספרא מצורע פרשת זבים פרשתא ג פ"ו. 968 שם קדושים פרשתא ב פ"ה. 969 בכ"א: הר"א, במקום: הוא. 970 וכה"ק תוס' ד"ה איש, עי"ש מה שתירצו. 971 וכ"כ הרמב"ן עי"ש. וכן תירץ הריטב"א כדברי רבנו לקמן. וגם בשיטה לא נודע למי כתב על דברי הר"א⁹⁷⁴ ולא נהירא. 971* בכ"פ: משום דלאו כולו וכו'. 972 נדה מה, א. 973 יבמות קיא, ב. 974 לא הבנתי את קושית רבנו, דהא בגמ' אמרי' הכי תיפשוט מינה דמייעד, פי' דהויא אשתו אלא שהתורה מייעטה

להם ר' שמעון אם מאמרו של שני מאמר אשת שני הוא בועל ואם מאמרו של שני אינו מאמר אשת ראשון הוא בועל. ויש לדחוק ולומר, דאי מההיא הוה אמינא דדילמא לרבנן קאמר להו, דלאו סברא הוא למיגזר באשת שני יבמין⁴⁵.

והא דאמר ר' שמעון ביאת שני אינה ביאה, פירש כאן רש"י ז"ל⁴⁶, ואי משום שזינתה דקיימא לן ביאת בן תשע ביאתו ביאה וכדתנן בנדה בפרק יוצא דופן⁴⁷, בא על אחת מכל העריות שבתורה מומתות על ידו אפילו הכי לא מתסרא על בעלה אלא על ידי קנוי וסתירה. וזה תימה גדול, פה קדוש היאך יאמר דבר זה, דהתם על ידי עדים עסקינן, דאי לא⁴⁸ אינן מומתות, ואטו על ידי קנוי וסתירה מיתסרא על ידי עדים לא⁴⁹, וכדפרכינן בפרק קמא דכתובות⁵⁰ בשמעתא דהאומר פתח פתוח מצאתי, ומתריך דהכי קאמר, אין האשה נאסרת על בעלה בעד אחד אלא בשני עדים וקנוי וסתירה אפילו בעד אחד. ואף רש"י ז"ל בעצמו חזר בו בפרק האשה רבה⁵¹, ופירש טעמא דלא מיתסרא כגון שבא עליה והיא שוגגת. ואי נמי יש לפרש בקטנה, דפתוי קטנה אונס הוא⁵², כדאיתא לעיל בשלהי ארבעה אחין⁵³. אי נמי באנוסה והיא נערה בחיי האב ובא עליה לדעת האב, דאע"ג דמאמר דיבמה כקדושין דעלמא ולא⁵⁴ קני אלא לדעת, כדאיתא בריש פרק כיצד⁵⁵, הכא הא איכא דעת האב⁵⁶. והרב אב ב"ד ז"ל⁵⁷ תירץ, משום דכיון דקטן הוא ואין לו אישות גמור, לא מיתסרא עליה בזנות, כדגרסינן בפרק קמא דקדושין⁵⁸, אשר ינאף את אשת⁵⁹ איש פרט לאשת קטן, ואוקמא אביי⁶⁰ ביבם בן תשע⁶¹.

ר' נחמיה מאי היא דתניא⁶² ר' נחמיה אומר

אחת בעילה ואחת חליצה וכו' והא ביאה פסולה כמאמר שויה רבנן. פירש"י ז"ל⁶³, דלא נפקא בגט אלא בעיא גט וחליצה כמאמר. ורמו אשמעתין⁶⁴, היכי אמרינן דביאה פסולה כמאמר⁶⁵ היא, והא לכולי עלמא משמע דיש גט אחר מאמר, ואלו ביאה פסולה לר' נחמיה אין אחריה כלום כדקתני במתניתין. ותו דבהדיא משמע לקמן בפרק בית שמאי⁶⁶, דלר' נחמיה ביאה פסולה פטרה לגמרי ולא בעיא חליצה, כדאמרינן התם גבי⁶⁷ קטנה וחרשת, הא מני ר' נחמיה היא דאמר ביאה פסולה פוטרת ולא בעיא חליצה. והדין נותן, דהא מאי טעמא אמור רבנן ביאה פסולה יש אחריה כלום, משום גזירה דביאה אחר חליצה או משום ביאה אחר ביאה כדאיתא לעיל⁶⁸, ואלו לר' נחמיה לית ליה גזירה, כדאמרינן בשלהי פירקין⁶⁹, ר' נחמיה סבר כיון דחליצה וביאה דאורייתא מידע ידעין, אם כן לדידיה ביאה פסולה אמאי בעיא חליצה.

והרב אב ב"ד ז"ל⁷⁰ פירש, דלר' נחמיה ודאי ביאה פסולה פוטרת ואין אחריה כלום ויוצאה בגט ולא בעיא חליצה, והא דאמרינן הכא דכמאמר שויה רבנן, לומר דאינו מאכילה בתרומה מחמת אותה ביאה, כדרך שהמאמר אינו מאכיל, דמכל מקום ביאה פסולה היא ומפקינן לה מיניה. והקשה עליו הר"ם ב"ן ג'ר⁷¹, דאם כן היכי פשיט מיניה ר' יוחנן דמאמר קונה קנין גמור לר' נחמיה, דביאה פסולה קונה קנין גמור לדידיה אלא שאינה מאכלת בתרומה, ולא מדינא אלא משום דפסילא ליה מדרבנן, מה שאין כן במאמר דמדינא לא קני, וכיון שכן דילמא סבירא ליה לר' נחמיה דלא קני קנין גמור⁷².

אב"ד. 58 יט, א. 59 בנדפס ובכ"א נוסף כאן: "רעהו", ונראה שהוא מיותר. 60 לפנינו שם: רב אשי. ברמב"ן ובריטב"א כמו שהוא כאן. 61 עיין ברש"י ובישרש יעקב, מש"כ בזה. וע"ע בחידושי רבינו בקידושין יט, א. 62 צ"ל: דתנן. ועיין ברמב"ן בהוצאת המכון. 63 ד"ה והא ביאה פסולה. 64 כה"ק הרמב"ן שלשת הקושיות דבסמוך. 65 המלה "כמאמר" ליתא בכ"י. 66 קיא, א. 67 בכ"י: גמ'. 68 ג, ב. 69 לקמן נג, ב. 70 מובא ברמב"ן, וכן המאירי כ"כ בשם גדולי קדמונינו שהוא הר"א אב"ד. 71 בחי"ד ד"ה ר' נחמיה. 72 עיין מש"כ

כפרק כיצד לעיל יט, א. וכ"כ הריטב"א ועיין בחידושי הרמב"ן בהוצ' המכון. 45 כ"כ הרמב"ן, וכ"כ הריטב"א. ועיין בקרן אורה ובע"ל מש"כ בזה. 46 ד"ה ביאת שני אינה ביאה. 47 מה, א. 48 בנדפס ובכ"א: לאו. ואולי צ"ל: דאי לאו הכי. 49 כה"ק תוס' ד"ה אי ביאת ראשון, והרמב"ן. ועיין מש"כ בזה הערוך לנר. 50 ט, א. 51 לקמן צו, ב ד"ה ביאת שני אינה ביאה. וכ"כ תוס' כאן. 52 כ"כ תוס' כאן ד"ה אי. וכ"כ הרמב"ן, וכ"כ הריטב"א והמאירי. 53 לג, א. 54 בכ"י: ב: דלא. 55 לעיל יט, ב. 56 כ"כ הרמב"ן. ועיין מש"כ בזה בתוס' הרא"ש. ועיין בריטב"א. 57 הובא ברמב"ן. ובמאירי בשם גדולי קדמונינו שהוא הר"א

שו"ת

חלק אה"ע סימן קעט

עונג יו"ט

תשמז

כלום הוא. אבל עיקר האיטור דאשת ב' מתים היא מה"ת דהא כתב ודרשו חכמים ואמרו דמשמע שדרשו מקרא. וא"כ קשה הא לא משכחת לה כלל אשת ב' מתים מה"ת לדין דקיי"ל כרבנן דר"א בחוץ מפלוני. ודוחק לומר דאף דלא משכחת לה מה"ת אשת ב' מתים מ"מ ממשמעותא דקרא משמע דקפיד אדין יבום שהוא רק אם יש עלי' רק זיקת יבם אחד וממילא כיון דמאמר מדרבנן קונה והויא זיקת שני יבמין ואסורה להתייבם. דו"א דכיון דמה"ת לא משכחת אשת ב' מתים למה אסרו בזיקת ב' מתים ע"י מאמר כיון דליכא לאחלופי בזיקת ב' מתים מה"ת ליכא למגזר מידי. אמנם לפמ"ש"כ משכחת לה שפיר זיקת שני מחים מה"ת לרבנן דר"א בחייבי עשה ול"ת שעבר ובא עלי' כמו שכתבתי לעיל:

בשעת לידה ואיכא למ"ד שם בסנהדרין משעה שנולד. וע"ז כתב רש"י שיכול לגרשה ע"י אביה אף שעדיין קטנה היא רק כיון שיכולה להתעבר וקמ"ל שקנינה קנין גמור. אבל קודם י"א שנה שאינה יכולה להתעבר אינו יכול להוציאה בגט כמ"ש רש"י ז"ל ביבמות. וא"כ אם מת קודם שקיים מצות יבום היינו שלא הגיע זמנה להתעבר לבוא לכלל הקמת שם צריכה חליצה ויש עליה זיקת בעלה הראשון שלא פקע מחמת שלא קיים עדיין מצות יבום. וגם זיקת היבם שקנאה לכל דבר והויא אשת ב' מתים מה"ת ואסורה להתייבם. וא"ש דמשכחת לה אשת ב' מתים מה"ת:

סימן קעט

דין יבם קטן שבא על יבמתו אי קנאה מן התורה:

בקיודושין (דף י"ט) בעי ר"ל מהו שמיעד אדם לבנו קטן בנו אמר רחמנא בנו כל דהו או"ד בנו דומיא דידיד' מה הוא גדול אף בנו גדול. אר"ז ת"ש איש פרט לקטן אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן ואי אמרת מצי מיעד מצינו אישות לקטן. אלא מאי אינו מיעד אמאי ממעט לי' קרא. אר"א הכא ביבם קטן עסקינן דמדאורייתא חזיא לי' מהו דתימא הואיל דמדאורייתא חזיא לי' וביאתו ביאה ליחייב עליה משום א"א קמ"ל מאי הוה עליה ת"ש וכו' ופרש"י ז"ל דמדאורייתא חזיא לי' כלומר זקוקה לו באותה ביאה לכל דבר וקנאה ליורשה כדתנן בנדה (דף מ"ה) כן תשע שבא על יבמתו קנאה. והתוס' שם כתבו דו"א אלא מדרבנן ולפוסלה מן האחין כדתנן בהאשה רבה עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול אבל ליורשה ולשאר דברים לא הויא כאשתו. והא דקאמר דמדאורייתא חזיא לי' היינו בעלמא אם הו' היבם גדול. והה"מ (כפ"ה מהלכות יבום וחליצה ה' י"ח) כ' בשם הרמב"ן ז"ל ג"כ כדעת רש"י ז"ל דמדאורייתא קנה אותה לכל דבר של יבום. אבל אינה כאשת איש להתחייב עליה. והא דקני לה מדין תורה טעמא דמלתא כרקתני עליה בתוספתא דמכילתין זה הכלל כל ביאה שצריכה דעת אין ביאתו ביאה אינה צריכה דעת ביאתו ביאה וכן בירושלמי, ע"כ דבריו ז"ל:

וראיתי להגאון בעל יד המלך ז"ל שהקשה לשיטת התוס' והרשב"א ז"ל דלא קני לה מה"ת ואמאי כיון דקיי"ל בגדול קונה בין בשוגג בין במזיד בין באונס. א"כ הא ביאת קטן לא גרע מביאת גדול באונס. וכן מצאתי להר"ן ז"ל לנדה (דף מ"ה) שהקשה ג"כ כן ע"ש:

רל"ג דלק"מ דטעמא רבה איכא לחלק בין ביאת גדול באונס לביאת קטן. לפמ"ש"כ התוס' בכתובות (דף ג"ו) בהא דאמרינן התם לר"מ דאמר במקדש ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה הוה מתנה ע"מ שכתוב בתורה. והקשו דמ"ש מאומר קרע כסותי ע"מ לפטור שהוא פטור. ותיצו

ועוד נ"ל ליישב דאפשר לאשכוחי אשת ב' מתים דהנה תנן בנדה (דף מ"ד) בת ג' שנים ויום אחד אכא עלי' יבם קנאה ופי' רש"י ז"ל בסנהדרין (דף ס"ט) קנאה ליורשה ולטמא לה ולהוציאה בגט בלא חליצה ובלבד שיקבל אביה את גיטה. הרי בהדיא שיכול לגרשה כשהיא קטנה. אולם ביבמות (דף ס"א) בהא דתניא מתייבמת ואינה חולצת דכרי ר"א ופירש רש"י ז"ל ואינה חולצת דאינה נפטרת לשוק בחליצה דאין מעשה קטנה כלום אבל מתייבמת והגדל אצלו וחתקים מצות יבום עכ"ל. מכאור בהדיא דאף דקנאה מ"מ לא קיים מצות יבום וצריך לקיימה עד שיקיים מצות יבום. וא"כ קשיין דכרי רש"י אהרדי:

ולולא דמסתפינא הייתי אומר ליישב שיטת רש"י ז"ל דוודאי לא מצי לגרשה מיד אף ע"י אביה דהא קטנה שאינה ראוי' לילד אף שקנאה מ"מ לא קיים מצות יבום שהרי אינה ראוי' לילד עדיין והרי גם בזקנה כ' הרמז"ל (כפ"ה מהלכות יבום) שיש בזקנה יבום משום שהיתה לה שעת הכושר. א"כ בת ג' שנים ויום אחד שלא היתה לה שעת הכושר וודאי דלא מקיים מצות יבום אעפ"י שקנאה: **ומש"כ** רש"י ז"ל בנדה שקנאה להוציאה בגט אם יקבל אביה גט דמשמע שיכול להוציאה בגט כשהיא קטנה היינו כשהיא בת י"א שנים ויום א' דאמרינן ביבמות (דף י"ב) שאז תוכל להתעבר. ואף דאמרינן שם תוך הזמן הזה היא מתה ועוברת מת. מ"מ כיון שמתעברת מקרא ראוי' להוליד אף שבוודאי לא יהא הולד בן קיימא מ"מ מקרי הקמת שם. וע"י בית שמואל (ס"ס קס"ה):

ויש סמך לזה מהא דאמרינן בסנהדרין (דף ק"י) כאימתי קטן בא לעוה"ב רבינא אמר משעה שנזרע במעי אמו שנאמר זרע יעברנו יוספר ופרש"י ז"ל משעה שנקלט הזרע במעי אמו אפילו הפילה אמו ונמחה יש לו חלק לעתיד דכתיב זרע יעברנו וכן אמרינן בכתובות נבלתי יקומון לרבות נפלים ע"כ. וא"כ אפשר דגם זה מקרי הקמת שם לאחיו וכשהיא בת י"א שנים וראוי' להתעבר קיים בה מצות יבום. וכש"כ דאיכא למימר שיכולה להוליד וולד גמור אלא שמתה

כיון דאינו ראוי להתפס עליו שעבוד לא מהני. ועוד הא ר"י מודה בעונה שאין שום תנאי קיים וקטן לא משתעבד לשום דבר (*):

ומה שהביא הה"מ בשם הרמב"ן ז"ל רא"י מתוספתא וירושלמי לא ידעתי מאי רא"י היא זו דהא בירושלמי בעי מימר בפקח שיש בו דעת קונה בין לדעת ובין שלא לדעת וחרש שאין בו דעת לא יקנה אלא לדעת. אשכח תני ר"ח אחד חרש ואחד השוטה שבעלו קנו ופטרנו את הצרות. ולא מוזכר שם קטן כלל. וכן בתוספתא (פרק אחד עשר) אתר ששנה שם פלוגתא דר"ש ורבנן בבן ט' שבא על יבמתו קתני שם בד"א בביאת בן ט' ויום אחד אבל חרש ושוטה שבעלו קנו ופטרנו את הצרות [ואף דבתוספתא שלפנינו איתא אבל חש"ו זה טעות סופר וצ"ל אבל חרש ושוטה דכיון דקאמר מעיקרא בד"א בביאת בן ט' ויום א' ממילא מובן דצריך לסיים אבל חרש ושוטה] שוטה וקטן שנשאו נשים פטורים מן החליצה זה הכלל כל ביאה שצריכה דעת אינה ביאה אינה צריכה דעת ה"ז ביאה ע"כ. הרי חזונו דהא דקתני אינה צריכה דעת ה"ז ביאה לא קאי אקטן כלל רק שבא לתרץ מפני מה אמרינן חרש ושוטה שבעלו קנו ופטרנו את הצרות ושוטה וקטן שנשאו נשים ומתו פטורין מן החליצה [ובהאי בבא לא קתני חרש משום דחרש תקנו ל"י רבנן נשואין] וקשה שוטה אשוטה וע"ז מחלק דביאת נשואין צריכה דעת וביאת יבום אינה צריכה דעת. אבל אקטן לא קאי כלל. דהא כי סליק מפלוגתא דר"ש ורבנן גבי קטן קאמר בד"א בבן ט' שנים ויום אחד. אבל חרש ושוטה שבעלו קנו וע"ז מחלק בין צריכה דעת לאינה צריכה דעת:

וכיון שבררנו דבתוספתא וירושלמי לא מוזכר הך סברא דכל שאינה צריכה דעת ביאתו ביאה אקטן וקאי רק אחרש ושוטה. א"כ אין כאן קושיא על שיטת התוס' דסברי דקטן אינו קונה מה"ת משום דמיעט קרא אשת איש פרט לקטן ומאיש לא ממעטינן אלא קטן שהוא לא מיקרי איש. אבל חרש ושוטה שפיר מקריין איש ואינם בכלל מיעוט זה. דהא ביבמות (דף ק"ה) ממעטינן קטן שאינו חולץ משום דאיש כתיב בפרשה וחרש ושוטה פסלינן רק משום דאינו כאמר ואמרה. וכן בירושלמי (פ"ק דתרומות) אמרינן חמשה לא יתורמו ומנה חש"ו ומפרש קטן דכתיב מאת כל איש חרש ושוטה דכתיב אשר יבנו לבו והיינו שאין בהם דעת. הרי מבואר דרק קטן לא מיקרי איש אבל חרש ושוטה מקריין איש א"כ אינם בכלל מיעוטא דאשר ינאף את אשת

דנזיקין לא דמי לקדושין דהכא היינו טעמא דאין קדושין לחצאין דאין לך קדושין שאין עלי' שכו"ע. אבל גבי נזקין לא שייך למימר הכי ע"כ וכ"כ שם בשיטה מקובצת. וכ"כ רש"י ז"ל בב"מ (דף צ"ד) ד"ה אפילו תימא. וא"כ היינו דאיכא לפלוגי בין ביאת שוגג ואונס לביאת קטן דכיון דעיקר כח האישות הוא שתאסר על כל העולם ותהיי משועבדת לו וגם הוא משועבד לה בשאר כסו"ע. וקטן לא חל עליו שום חיוב מחויבי התורה. ואפילו במצות שבגופו פטור להכי לא קני לה לגמרי דאין אישות לחצאין. ולא דמי לביאת שוגג בגדול דרבי רחמנא למקני דהגדול חל עליו ע"י קנין זה כל החיובים שהבעל מתחייב לאשתו. משא"כ קטן. ואי לאו דמיעטו קרא הו"א דהוה קנין גמור כגדול ורחמנא רמי עלי' חיובא אף שהוא קטן. דהקנו לו אשה מן השמים וחיובוהו ג"כ בכל דבר שהבעל חייב לאשתו. וכן גבי ייעוד אי הוה אמרינן דמצי מייעד דבנו כל דהו אמר רחמנא הוה אמרינן ג"כ דהתורה נתנה רשות להאב ליעד לבנו קטן למרמי עלי' חיובא וע"י יעוד האב מתחייב ומשתעבד הבן. וגבי יבום נמי הוה אמרינן דע"י שהקנו לו אשה מן השמים הוה משתעבד וקני לה ולא מיקרי אישות לחצאין. להכי מיעטו קרא דלא קני לה משום דלא רמיין עלי' חיובא. ולא דמי לביאת גדול בשוגג ואונס דבר חיובא הוה להשתעבד בשאר כסו"ע [וקרא דיבמה יבא עלי' דמרבינן מיני' קטן ביבמות (דף ק"א)] הוה רק לענין דלא חיישינן לאיסור אשת אח שבו משום דכיון דלאחר שעתו יהא דין יבום דהיינו כשיגדל ליכא גם עכשיו איסור אשת אח. אבל למקני עכשיו לא]:

ובזה יישבתי קושית הגאון בנוב"י מה"ת דלשיטת הסוברים דברעת אחרת מקנה אותו קונה קטן מה"ת א"כ אמאי אין אישות לקטן הא אשה הוה דעת אחרת מקנה אותו:

ולפמשי"כ א"ש דכיון דאין הקטן משתעבד בשכו"ע לא קנה כלל משום דאין אישות לחצאין. ואף ר"י דפליג אר"מ וסובר בדבר שבממון תנאו קיים לא משום דפליג אהך סברא דאין אישות לחצאין. אלא משום דסבר דכיון שהוא בתורת תנאי הוה קדושין מעליא. אבל אם האי גברא אינו ראוי להתפס עליו חיוב לא מיקרי קדושין כלל. וכדבעי למימר בגיטין (דף פ"ב) דאף לרבנן דר"א דאם אמר הרי את מגורשת חוץ מפלוני לא מהני. מ"מ אם אמר ע"מ שלא תנשאי לפלוני מהני. וה"נ אף דתנאי מהני לר"י מ"מ

הגה"ה

(* **ואע"ג** דבחיובי לאוין קי"ל דתפסי בהו קידושין אע"ג דליכא למימר בהו שהוא מתחייב בשכו"ע דהא בעמוד וצא קאי וא"א שיחול עליו שיעבוד כלל. מ"מ התם גברא בר חיובא הוה וצאי להתחייב עצמו בכל החיובים ובכל השתעבדות רק באשה זו לא חל עליו חיובא משום איסור שבה. משא"כ קטן דלאו בר חיובא הוה כלל:

